

Eduskunnan hallintovaliokunta, 10.1.2023

Asia: HE 309/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausunnon otsikossa mainittuun asiaan. Lausuntonaan sisäministeriö toteaa seuraavaa:

Sisäministeriön lausunto hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi eduskunnalle 24.11.2022 annettua hallituksen esitystä laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta (309/2022). Hyvinvointialueiden rahoituksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset uudesta hyvinvointialueiden rahoituksen määräytymistekijästä, yliopistosairaalisästä.

Yliopistosairaalisän perusteella kohdennettava rahoitus otettaisiin huomioon hyvinvointialueiden laskennallisessa rahoituksessa vuodesta 2024 lukien. Yliopistosairaalisän osuus hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon koko maan rahoituksesta olisi 0,556 prosenttia, mikä vastaa vuoden 2022 tasossa 116 miljoonaa euroa.

Yliopistosairaalisän perusteella määräytyvä rahoitus kohdennettaisiin yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille niiden asukasmäärän perusteella.

Hyvinvointialueiden koko maan rahoituksen tasoon lisättäisiin vuodesta 2024 edellä mainittu yliopistosairaalisän rahoitusosuus, jonka valtio rahoittaisi kokonaan.

Yliopistosairaalisän perusteella kohdennettava rahoitus otettaisiin huomioon myös hyvinvointialuekohtaisissa siirtymätasauksissa vuodesta 2024 lukien. Yliopistosairaalisän rahoittamiseksi rahoitukseen lisättävää osuutta ei kuitenkaan otettaisi siirtymätasauksen laskennassa huomioon siltä osin, kun se korottaa siirtymätasauslisien ja vähennysten erotuksen perusteella hyvinvointialueille asukaskohtaisesti jaettavaa määrää. Näin lisärahoitus kohdentuisi kokonaisuudessaan vain yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille, eikä jakautuisi osittain myös muille alueille.

Ehdotettu sääntely on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2024.

20 § Yliopistosairaalisä

Yliopistosairaaloiden keskussairaaloita korkeammat kustannukset sisältyvät kunnilta siirtyvään koko maan tason rahoitukseen, mutta ilman erillistä määräytymistekijää rahoitus ei kohdennu nykytilaa vastaavasti yliopistollista sairaalaa ylläpitäville

12.10.2022

hyvinvointialueille. Rahoitus jakautuu rahoituslain määräytymistekijöiden mukaan kaikille alueille.

Ehdotettu yliopistosairaalisien taso 116 miljoonaa euroa vastaa sitä tasoa, mikä syksyllä 2022 lausunnoilla olleen esitysluonnoksen mukaan olisi koko maan tasolla nettona siirtynyt yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille, kun yliopistosairaalisia olisi rahoitettu rahoitusmallin sisältä vähentämällä kaikkien alueiden asukasperusteista rahoitusosuutta.

Yliopistollisista sairaaloista aiheutuvia korkeampia kustannuksia on perusteltua ottaa huomioon yleiskatteellisessa rahoituksessa siltä osin kuin niitä ei saada katetuksi muutoin. Esimerkiksi potilaiden hoito sekä koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta lomittuvat erottamattomasti toisiinsa eikä niitä toiminnallisesti ole mahdollista arvioida erikseen. Näin ollen näitä kustannuksia ei pystytä luotettavasti erittelemään kustannuslaskennan tai kirjanpidon keinoin sairaalan palvelutuotannosta. Siten niitä ei ole kokonaisuudessaan mahdollista sisällyttää yliopistosairaala-alueen muilta alueilta palvelutuotannosta laskutettaviin kustannuksiin niiden osuutta vastaavasti. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain sääntely edellyttää hyvinvointialueiden sopivan yhteistyöalueen sopimuksessa muun ohella työnjaosta ja siihen liittyen myös yliopistollisten sairaaloiden tehtävistä ja niiden rahoituksesta, mutta edellä mainitusta syystä kustannusten täysimääräisen rahoituksen järjestyminen myös tätä kautta on vaikeaa. Koulutukseen ja tutkimukseen myönnetty valtion erillisrahoitus ei riitä kattamaan toiminnasta aiheutuvia korkeampia kustannuksia. Kattavan valtion erillisrahoituksen toteuttaminen edellyttäisi vielä merkittävää lisätutkimusta eikä olisi todennäköisesti toteutettavissa lähivuosina.

Yliopistosairaalisien tasoa on arvioitu esityksen valmistelun aiemmissa vaiheissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen pohjalta ja pyritty suhteuttamaan sitä rahoituslaissa säädettyyn rahoitusmalliin. Tutkimuksessa tutkijoiden esittämä rahoitusmalli perustui kuitenkin lähes kokonaan 13 tarveperustetta sisältävään malliin, ja siinä ei olisi ollut lainkaan asukasperusteista rahoituksen määräytymistekijää. Vahvistetun rahoituslain mukaisessa rahoitusmallissa asukasperusteinen osuus kuitenkin kohdentaa jo osin rahoitusta myös kyseessä oleviin korkeampiin kustannuksiin. Lisäksi THL:n tutkimuksessa ehdotettuun rahoituksen tasoon katsotaan sisältyneen useita tutkimuksellisia oletuksia, jolloin tutkimuksen virhemarginaali on suuri.

Esityksessä yliopistosairaalisia ehdotetaan kohdennettavaksi yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen ja Helsingin kaupungin asukasluvun perusteella. Tämän kohdentamisvaihtoehdon voidaan katsoa kohdentavan rahoituksen kokonaisuutena riittävän oikeudenmukaisesti suhteessa eri alueiden palvelu-, koulutus- tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan mittaluokkaan.

Yliopistosairaalisia rahoitetaan valtion rahoitusjärjestelmään osoittamalla lisärahalla. Muutoksella olisi vaikutusta ainoastaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden rahoitukseen. Valtioneuvosto varaa vuosien 2024–2027 julkisen talouden suunnitelmaan tarvittavat määrärahat.

Sisäministeriö tukee esitystä, jonka tarkoituksena on parantaa hyvinvointialuekohtaisen rahoituksen oikeudenmukaista kohdentumista siten, että yliopistollisia sairaaloita ylläpitävillä alueille ei jouduttaisi käyttämään asukkaiden palveluihin tarkoitettua rahoitusta nyt kyseessä olevien tehtävien rahoitukseen. Tarkoituksena on turvata yliopistollisten sairaaloiden tehtävien rahoitus jatkossa niiden toiminnan järjestämisvastuun siirryttyä hyvinvointialueille.

12.10.2022

Asukasperusteisella rahoituksella voidaan arvioida nykytiedon valossa ainakin osittain kompensoitavan myös yliopistollisten sairaaloiden korkeampia kustannuksia.

Sisäministeriön mielestä yliopistosairaaloiden rahoituksen kohdentaminen edellyttäisi jatkotutkimusta todellisten kustannusten aiheuttamisperusteista (palvelu-, koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kustannukset).

35 § Siirtymätasaus

Yliopistosairaalalisällä katettavia kustannuksia vastaava rahoitus sisältyy vuonna 2023 vielä käytännössä kokonaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävien alueiden rahoitukseen siirtyvien kustannusten mukaisesti. Mikäli yliopistosairaalalisän vaikutusta ei huomioitaisi siirtymätasauksissa, saisivat yliopistollista sairaalaa ylläpitävät hyvinvointialueet rahoitusta kaksinkertaisena. Vuodesta 2024 alkaen siirtymätasausta porrastetaan rahoituslaissa määritellyn mukaisesti. Kun yliopistosairaaloista aiheutuvien kustannusten merkitys siirtymätasauksissa niiden porrastuksen myötä vähenee, kasvaa samanaikaisesti yliopistosairaalalisän perusteella maksettavan rahoituksen painoarvo. Lisäksi yliopistosairaalalisän rahoitusosuutta korotetaan vuosittain hyvinvointialueiden rahoituslain 2 luvun mukaisesti kustannustason nousun ja palvelutarpeen kasvun perusteella.

Hallituksen esityksen 309/2022 mukaisesti siirtymätasausta ehdotetaan muutettavaksi siten, että laskennallisen ja toteutuneiden kustannusten erotus tasataan siirtymätasaulisällä pysyvästi enintään - 50 euroon asukasta kohden. Samalla muutettaisiin siirtymäkauden porrastusta tältä osin.

Laskelmien pohjana on kuntien vuoden 2021 lopulliset tilinpäätöstiedot ja kuntien vuoden 2022 talousarviotiedot. Siirtymätasaukset tarkistetaan vielä kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella, ja hyvinvointialuekohtaiset siirtymätasaukset korjataan vuoden 2024 rahoitukseen.

Sisäministeriö toteaa, että yliopistosairaalalisän huomioiminen siirtymätasauksissa on perusteltu täydennys hyvinvointialueiden rahoituslakiin.